

Statsråden

Stortingets transport- og kommunikasjonskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2256-

23. november 2023

Dokument 8:28 S (2023-2024) om å sikre beredskap og driftsstabilitet på norsk jernbane

Jeg viser til overnevnte representantforslag og brev fra Stortingets Transport- og kommunikasjonskomité av 7. november der det bes om Samferdselsdepartementets (SDs) vurdering av representantforslaget. Det fremmes to forslag.

1. Stortinget ber regjeringen påse at det ikke tildeles kontrakter for tungt vedlikehold av togmateriell før det er gjennomført en utredning av konsekvensene det vil ha for driftsstabilitet og beredskap dersom dette tilbudet ikke lenger vil være lokalisert i Norge.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at Jernbanedirektoratet umiddelbart setter i gang en utredning av konsekvensene det vil ha for driftsstabilitet og beredskap dersom tungt vedlikehold av togmateriell ikke lenger vil være lokalisert i Norge. Utredningen må skje i samarbeid med relevante aktører.

Vygruppen AS (Vy) gjennomfører anskaffelsen av vedlikeholdstjenester i medhold av forsyningsforskriften, som ligger under lov om offentlige anskaffelser. Vedlikeholdet som i dag utføres i Norge på vegne av andre person- eller godstogselskaper er ikke berørt av Vys anskaffelse av vedlikeholdstjenester til persontogene omfattet av togtilbudet på Østlandet (iht. kontraktene Østlandet 1 og Østlandet 2). Forsvaret har i dag en egen avtale med en godsoperatører for å dekke deler av sine behov for godstransport på jernbanen.

Jernbanedirektoratet vurderer at et utfall av Vys anskaffelse, der deler av komponentvedlikeholdet ikke skal gjennomføres i Norge, ikke vil true beredskapen og togselskapenes evne til å oppfylle pålegg fra departementet med hjemmel i jernbaneloven § 6 b.

Vedlikehold av tog gjennomføres i løpet av korte perioder, mens togene ikke er i bruk i det ordinære rutetilbudet. Dette omfatter vedlikehold på selve togene, og komponenter som tas av togene og byttes ut med en vedlikeholdt komponent. Slikt vedlikehold må nødvendigvis gjennomføres i Norge og det er ikke slik at togene kjøres ut av landet for dette. Også dagens vedlikeholdsregime er imidlertid avhengig av at noe vedlikehold utføres i utlandet. For eksempel er det slik at enkelte typer komponenter som tas av togene, blir sendt til utlandet for vedlikehold. I tillegg er komponenter som tas av togene og vedlikeholdes i Norge avhengig av deler som produseres i utlandet. Norge vil som et komparativt lite jernbaneland aldri kunne være selvforsynt med alt vi trenger for å opprettholde vårt togtilbud. Vår beredskap til å opprettholde et togtilbud i krise og krig vil ikke kunne begrense seg til vedlikeholdet som gjøres i Norge, men vil også være avhengig av at vi har tilstrekkelig lager av komponenter og innsatsfaktorer som vi importerer fra utlandet. Dette er strategier og tiltak jeg vil følge opp at er på plass i tiden fremover.

Vy vil fra 10. desember 2023 drifte togtilbudet i tråd med avtalene som er inngått med staten om togtilbudet på Østlandet. Vy har som nevnt inngått en avtale med Stadler om vedlikehold av togene som er omfattet av trafikkavtalene. Mantena AS har ved begjæring om midlertidig forføyning stanset kontraktsinngåelse. Tingretten har behandlet saken til fordel for Vy. Vy vil signere kontrakt med Stadler så snart som mulig. Dette er viktig blant annet for å sikre tilstrekkelig tid til mobilisering før oppstart av kontrakten i 2024.

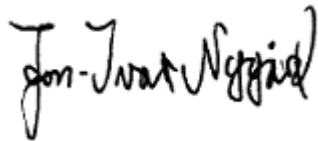
Vys nye vedlikeholdskontrakt innebærer at Stadler Service AG (Stadler) vil overta vedlikeholdet av boggier for både FLIRT og øvrige togtyper. Stadler vil overta alt vedlikeholdet, inkludert boggi, for de eldre togtypene (69, 70, 72 og 73) i 2024. For FLIRT-boggier har Mantena avtale med Vy om vedlikehold frem til 2025, og Vy har en ensidig rett til å forlenge avtalen frem til 2029. Avhengig av om Vy utløser denne opsjonen, vil Stadler overta vedlikeholdet på FLIRT-boggi mellom 2026 og 2029. Tidspunktet er per dags dato ikke endelig fastsatt.

I representantforslaget ber Stortinget regjeringen påse at det ikke tildeles kontrakter for tungt vedlikehold av togmateriell før det er gjennomført en utredning av konsekvensene. Når Oslo tingrett gir Vy medhold er Vy i utgangspunktet forpliktet til å inngå kontrakt med Stadler. Kontrakten som partene vil være forpliktet til å inngå stiller ikke krav om at vedlikeholdet skal utføres i Norge. I kontrakter som er omfattet av anskaffelsesregelverket er det forbudt å gjøre vesentlige endringer i kontrakten. Dette gjelder selv om leverandøren samtykker til den aktuelle endringen. Konsekvensen av å gjøre vesentlige endringer vil kunne være bøter, samt at kontrakten kjennes «uten virkning». En konsekvens av dette vil kunne være at Vy vil måtte terminere gjeldende avtale og gjennomføre en ny anskaffelse om vedlikeholdstjenester i henhold til anskaffelsesregelverket, noe som i verste fall vil kunne få konsekvenser for vedlikeholdsleveransen og det avtalte togtilbudet.

I supplerende tildelingsbrev 8/2023 fikk Jernbanedirektoratet i oppdrag å vurdere tiltak for å oppnå bedre vedlikehold av tog og utvikling av verksteder, blant annet for å sikre at verdiene i materiellparken ivaretas på en best mulig måte og som et bidrag til å oppnå bedre driftsstabilitet på jernbanen. Utredningsarbeidet skal også omfatte hvilke hensyn som bør være førende for å sikre en god beredskap i Norge. Jernbanedirektoratet skal lede arbeidet i tett samarbeid med Norske tog og Bane NOR Eiendom, og utredningen skal oversendes departementet innen 31. januar 2024. Videre har direktoratet tatt et initiativ til å se nærmere på togvedlikehold i lys av samfunnets behov for sikker tilgang på jernbanetransport, slik det er beskrevet i Forsvarskommisjonen (NOU 2023:14) og Totalberedskapskommisjonen (2023:17). Ramme, mandat og tidsplan for dette arbeidet er ennå ikke avklart, men direktoratet vil bygge på relevant informasjon og kunnskap fra ovennevnte utredning også i dette arbeidet. Kontraktene om togtilbudet på Østlandet er inngått og JDIR har ikke til hensikt å reforhandle disse avtalene med Vy. Utredningsarbeidet til direktoratet forutsetter derfor ikke at de inngåtte trafikkavtalene med Vy skal reforhandles, eller at Vy sin anskaffelse av vedlikeholdstjenester må endres.

Totalberedskapskommisjonen viser til at det er oppnevnt et anskaffelsesutvalg, som blant annet skal tydeliggjøre muligheten for å stille krav til sikkerhet og beredskap i offentlige anskaffelser for å ivareta beredskapshensyn og nasjonale sikkerhetsinteresser. Denne rapporten skal foreligge våren 2024 og er også noe jeg vil følge opp ved fremtidige direktetildelinger av persontransport med tog.

Med hilsen

Jon-Ivar Nygård